অধ্যায় ৭ : লীলা গগৈ : সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি অসমীয়া

অধ্যায় গাঁথনি

৭.১ উদ্দেশ্য
৭.২ পৰিচয়
৭.৩ লীলা গগৈ : সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি অসমীয়া – মূল পাঠ
৭.৩.১ সাধাৰণ আলোচনা
৭.৪ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ
৭.৫ অগ্রগতিৰ খতিয়ান
৭.৬ অধিক জানিবলৈ
৭.৭ আহিঁ প্রশ্ন

৭.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- নবিন্ধকাৰ লীলা গগৈৰ "সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি অসমীয়া" শীৰ্ষক নবিন্ধটোৰ মূল বিষয়বস্তুৰ লগত পৰিচিতি হ'ব।
- লগতে এই নবিন্ধটোৰ বিষয়বস্তুমূলক আলোচনা লাভ কৰিব পাৰিবি।

৭.২ পৰিচয়

ইয়াৰ আগৰ অধ্যায়টোত আপুনি লীলা গগৈৰ জীৱন আৰু কৃতি বিষয়ে জানিব পাৰিলে। লগতে নবিন্ধকাৰ লীলা গগৈৰ গদ্য শৈলীৰ বৈশিষ্ট্যৰ সম্যক ধাৰণাও লাভ কৰিলে। এইটোত অধ্যায়ত আপুনি লীলা গগৈৰ "সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি অসমীয়া" শীৰ্ষক নবিন্ধটোৰ অধ্যয়ন কৰিব পাৰিব। মন কৰিবলগীয়া যে এইটোত অধ্যায়ত আপোনালোকে অধ্যয়ন কৰিবলগীয়া নবিন্ধটো মূলতঃ লীলা গগৈয়ে ৰচনা কৰা অসমীয়া সংস্কৃতি বিষয়ক পুথি *অসমৰ সংস্কৃতিৰ* এটা অধ্যায়হে, কোনো এগুটিয়া প্ৰবন্ধ নহয়। অসমীয়া সংস্কৃতিৰ সম্যক পৰিচয় প্ৰদান কৰিবৰ বাবেই কতিপথনৰ এই অধ্যায়টো আপোনালোকৰ পাঠ্যবিষয়ৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। এই পাঠটোৰ জৰিয়তে আপোনালোকে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ স্বৰূপ কেনে সেই বিষয়ে সম্যক ধাৰণা লাভ কৰিব পাৰিবি। তদুপৰি কেনেদৰে অসমীয়া জাতিৰ সৃষ্টি হৈছে সেই বিষয়েও কিছু আভাস লাভ কৰিবি।

ইয়াৰ পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত আপোনালোকে গদ্যকাৰ মহেশ্বৰ নেওগৰ জীৱন আৰু কৃতিৰ লগতে তেওঁৰ গদ্যশৈলীৰ বৈশিষ্ট্যৰ বিষয়ে জানিব পাৰিব।

৭.৩ লীলা গগৈ : সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি অসমীয়া – মূল পাঠ

অসমীয়া সংস্কৃতি সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি; ই কোনো নিৰ্দিষ্ট জনগোষ্ঠীৰ সংস্কৃতি নহয়। আৰ্য, কিৰাত, নিষাদ, দ্ৰাবিড় সকলো সংস্কৃতিৰে উপাদান সংমিশ্ৰিত হৈ বহুযুগৰ ক্ৰমবিৱৰ্তনৰ ফলস্বৰূপে অসমীয়া সংস্কৃতি গঢ় লৈ উঠিছে।

ভাষা-সাহিত্য আৰু লিপিৰ বিষয়েই প্ৰথমতে আলোচনা কৰা হওক। অসমৰ শতকৰা নব্বৈজন মানুহ অনাৰ্য জনগোষ্ঠীৰ অন্তভুৰ্ক্ত আৰু তওঁবিলাকৰ নিজাকৈ ভাষা বা উপভাষাও আছিল; কিন্তু আজি সকলোৰে মুখৰ ভাষা অসমীয়া-আৰ্য মূলীয় ভাষা। ইণ্ডো-ইউৰোপীয় মূলৰ সংস্কৃত ভাষা হ'ল অসমীয়া ভাষাৰ মূল ভেটি। সেয়ে হ'লেও আৰু শতকৰা সত্তৰভাগ বা তাতোকৈ অধিক সংস্কৃত তৎসম প্ৰৱত্যয় থাকিলেও সম্পূৰ্ণ থলুৱা আৰু আনকি জনজাতীয় উপভাষাৰপৰা অহা প্ৰৱত্যয়ো আছে। জাক, মখা, বোৰ, বিলাক আজি বহুবচনবোধক প্ৰৱত্যয়ৰ মূলো থলুৱা ভাষাৰপৰাই অহা। তদ্ধিতি প্ৰৱত্যয়ৰ ক্ষেত্ৰতো OIA বা MIA মূলৰপৰা নহা কেইবোৰ প্ৰৱত্যয় আছে। সহৈদৰে স্বাৰ্থকি প্ৰৱত্যয়ৰ চোন, হবলা, জানোচা, গৈ আদিও সংস্কৃত মূলৰপৰা অহা নাই। ধ্বন্যাত্মক শব্দ আৰু ধাতুৰূপো অনাৰ্য মূলীয়। ক্ৰিয়াৰ আগত নিষেধাৰ্থক ন বহি ধাতু বা ক্ৰিয়াৰ প্ৰথম স্বৰক অনুকৰণ কৰা ৰীতিও অন্য ভাৰতীয় ভাষাত নাই। পদাশ্ৰিতনিৰ্দেশকসমূহৰ কণ, খন, চটা আদি গোটাচৰেকেৰ বাহিৰে টা, টো, টি, ডাল, গৰাকী, টাৰ, বিৰা, খিলা, ফৰো, আঁটি, পোলা, চটা, জৰো, চলা, ফাল, বখলা, ওহালি আদি শব্দবোৰ বিভিন্ন অনাৰ্য মূলৰপৰা অহা। সাধাৰণ শব্দৰ ক্ষেত্ৰেটো অষ্ট্ৰকি, বড়ো, টাই, খাচী আদি মূলৰ অসংখ্য শব্দ আছে। তাঁতশালৰ সঁজুলি, হাতী বিষয়ক শব্দ, মাছ আৰু গছ-বন-লতাৰ নামৰ ভিতৰত বহুতো অনাৰ্য মূলীয় শব্দই ওৰা পাতি বহি আছে। ধাতু বা ক্ৰিয়াৰ ক্ষেত্ৰেটো চলেকে, চৰো, গম, জিৰা, ৰপে, গছক, ভকেুৰ আদি, খাম বান্ধ, গৰা মাৰ, বৰি-দি, গম-পা আদি বড়ো বা তিৰ্বতো-বৰ্মান মূলৰ বুলি ঠাৱৰ কৰা হছৈে। সহৈদৰে ম, মা, চা, ঙ আদি তদ্ধিতি প্ৰৱত্যয়ো থলুৱা বড়োমূলীয়। অসমীয়া ক্ষুদ্ৰৰাচক শব্দবোৰো অনাৰ্য মূলীয়। মাছ (মাগুৰ জালি, কাৱৈ টলিা, টলিকিা, গৰৈ চৰিকিা, বৰালি চটিকিা, শ'ল ঠাৰি, ৰৌ মৰালি, পোনা), জন্তু (গঁৰো, চউঁৰী, দমৰা, চাৰনি, কিৰিঙা), ফল (জালি, ডাবি, কলি, মুচি, মল) আদি শব্দবোৰ সংস্কৃত বা অন্য ভাৰতীয় ভাষাৰপৰা অহা নাই। এইবোৰ সম্পৰ্কে অৱশ্যে এতিয়াও সম্যক অধ্যয়ন হোৱা নাই।

সংস্কৃত ভাষাত ধাতু আৰু প্ৰাতপিদকিৰ অন্তত প্ৰৱত্যয় যোগ দলিে ক্ৰিয়া আৰু শব্দ সৃষ্টি হয়। অনাৰ্য মূলীয় ভাষাত এই ৰীতি সকলো ক্ষেত্ৰতে প্ৰযোজ্য নহয়। কতেবোৰ স্বয়ংসম্পূৰ্ণ শব্দ আছে। টাইমূলীয় শব্দবোৰ একধ্বনিবোধক। এনকেুৱা বিশিষ্ট ধ্বনি এক বা ততোধিক যোগ হৈ একোটা শব্দ হয় (কাৰেং কা-ৰেং; বুৰঞ্জী বু-ৰণ্-জি; বু-লান্-চি; মাইহাং মাই-হাং; নামডাং নাম-ডেং; পাটকাই পাট-কাই, পাট-কাই-চেং-কান্ ইত্যাদি) এনবোৰ শব্দত ইণ্ডো-ইউৰোপীয় ভাষাবজ্ঞিান প্ৰযোজ্য নহ'বও পাৰে; কিন্তু এইবোৰ শব্দ অসমীয়া ভাষা,ত সোমাই জীণ গছৈে।

অসমীয়া ভাষাত ব্যৱহৃত সম্বন্ধবাচক শব্দবোৰৰ ভিতৰত কছিুমান তৎসম বা তদ্ভৱ শব্দ থাকিলিও ভালমোন দশেজ মূলৰ শব্দ আছে। পতিা, মাতা, আই, খুৰা, সখি আদি তদ্ভৱ শব্দ হ'লেও ইয়াৰ ব্যৱহাৰৰ ৰীতি অন্যান্য নৰ্যভাৰতীয় আৰ্য ভাষাত অচল। সংস্কৃত, ইংৰাজী, হিন্দী, বঙলা আদি ভাষাত সকলো পুৰুষতে পতিা শব্দৰ ৰূপ একে; কিন্তু

অসমীয়া ভাষাত মোৰ পতা, পতাই, তোমাৰ পতায়ৰো, তোৰ পতায়ৰে, তাৰ পতায়কে; সহৈদৰে মা শব্দৰ ৰূপো অন্য ভাষাত একে থাকে। অসমীয়া ভাষাত মোৰ আই, মা, তোমাৰ মাৰা, আয়ৰো, তোৰ মাৰ, আয়ৰে, তাৰ মাক, আয়কে ইত্যাদি। আতা, আবু, বোপা, বোপাই, ককাই, বৌ, আমৈ, তাৰৈ, বয়িৈ আদি অনাব্যমূলীয় শব্দ। তদুপৰি ককাই-ভাই, বাই-ভনী, সৰু-ডাঙৰ সুকীয়াকৈ বুজোৱা পদ্ধতিও ইণ্ডো-ইউৰোপীয় ভাষাত নাই। আনপনিৈ আইদউৈ, এনাই, পুথাও, পুলনি, আথাও, কাই, আপুটি আদি সম্বন্ধবাচক শব্দ টাই ভাষাৰপৰা পোনপটীয়াকৈ আহছিৈ। এই শব্দবোৰৰ লিঙ্গ পৰিৱৰ্তন পদ্ধতি আবু গঠন স্বতন্ত্ৰ; অনাব্যমূলীয়া। পহো-পহী, মহা-মাহী, বয়িৈ-বয়িনী, মোমাই-মাই, দদাই-খুৰী, নচিাও-এপা, ভনি-বাই, বনৌই-ভনী, দৱেৰ-ননদ আদি শব্দ থলুৱা ৰীতিৰিে গঢ় লছৈে। হমেকোষ বা চন্দ্ৰকান্তত নোসোমোৱা অনকে দশেজ শব্দ বকৰাণতি পৰা আছে আবু হৰোই যাবলৈ উপক্ৰম কৰছিৈ। সংস্কৃত ভাষাৰ মাধ্যমত বা কোনো বশিষ্টি ভাষাবদিৰ প্ৰভাৱত অধ্যয়ন নকৰা মুকলি অথচ অনুসন্ধি□সু মন লৈ বচিাৰ কৰলিে অসমীয়া ভাষাৰ গঠন আবু বৱিৰ্তনত অনাব্যমূলীয় উপাদান সোমাই আব্যমূলীয় উপাদানৰে সতৈে সমন্বয় সাধন কৰাৰ অসংখ্য উদাহৰণ ধৰা পৰবি। উচ্ছাৰণ পদ্ধতিোও অনাব্যমূলীয় উপাদান স্পষ্ট। যথাৰ্থতে অসমীয়া ভাষাই টাই, বড়ো, অষ্ট্ৰকি, কোল, মুণ্ডা, খাচী আবু অন্যান্য কৰিাত বংশোদ্ভৱ উপভাষাৰপৰা উচ্ছাৰণ-পদ্ধতি আবু গঠন আবু বকিাশৰ অৰ্থে উপাদান গ্ৰহণ কৰছিৈ। আনপনিৈ ইয়াৰ ব্যাকৰণ, অভধিান ৰচতি হছৈে সংস্কৃত ভাষাক নৰি্ভৰ কৰা।

সাহত্যিৰ ক্ষত্রেতোে এই কথা প্ৰয়োজ্য। প্ৰাচীন অসমীয়া সাহত্যিৰ সৰ্বাত্মক প্ৰৰেণা আহছিলি ৰামায়ণ, মহাভাৰত আবু পুৰাণসমূহৰপৰা। পুৰাণসমূহৰ ভতিৰতোে ভাগৱত পুৰাণ আবু বষ্ণিুপুৰাণ, হৰবিংশৰ বৰঙনি অধকি। অসমীয়া ভাষাৰ গীত, পদ, কাব্য, নাটক আবু ধৰ্মীয় তত্ত্ব প্ৰধান গ্ৰন্থবোৰে সংস্কৃত ভাষাৰ কঠনি, পাণ্ডত্যিবোধক কথাবোৰ স্ত্ৰী-শূদ্ৰ সদৌৰে বুজবি পৰাকৈ ভাৱানুবাদ, ছায়ানুবাদ বা আক্ষৰকি অনুবাদৰ যোগদেি অভপ্ৰিতে বক্তব্য প্ৰকাশ কৰছিলি। কতেয়িাবা তাৰে গইনা লৈ দুই-এখন মৌলকি পুথাও ৰচনা কৰছিলি। আনপনিৈ আধুনকি অসমীয়া সাহত্যিৰ ৰূপ আবু ৰীতি সম্পূৰ্ণ পাশ্চাত্যধৰ্মী। জোনাকী কাকতে কাটি উলাওিৱা বাটদেি আজওি পশ্চমিৰপৰা নানান উপাদান আহবিই লাগছিৈ। অথচ ইয়াৰ ভতিৰতে অসমৰ লোকসাহত্যি নজিা মাটৰিে ৰসৰেে পুষ্ট হৈ থলুৱা ধ্যান-ধাৰণাৰে গঢ় লৈ উঠছিৈ। শক্তশিালী ভাৰতীয় আদৰ্শপুষ্ট প্ৰাচীন সাহত্যিৰ সমকালীন লোকগীত আবু প্ৰৰচনবোৰত ভাৰতীয় প্ৰভাৱৰ অভাৱ স্পষ্ট; ই স্বতন্ত্ৰীয়া। অপচেৰা সবাহৰ নাম, লখমিী সবাহৰ নাম, আইনাম, বয়িানাম, মালতিা, জুনা, প্ৰৰচন, সাঁথৰ আদি বভিন্নি লৌককি ধ্যান-ধাৰণাৰে পুষ্ট। সকলো মৌলকি সাহত্যিই দশেৰ কচোঁমাটৰি গোন্ধ থকা সাহত্যি। মনসা পুৰাণ, পদ্মপুৰাণ আদৰি উপৰওি দুৰ্গাবৰ,মনকৰ আবু ভালমোন অখ্যাত লখেকৰ ভক্তমিাৰ্গীয় পুথতি থলুৱা আদৰ্শ প্ৰকাশ পাইছৈ। ভাৰতীয় আদৰ্শৰ বাবে নোহোৱা-নোপজা বুৰঞ্জী-সাহত্যি অসমীয়া সাহত্যিৰ ভঁৰাললৈে এটি লখেৰ বৰঙনি। লখেন-ৰীতি, সংৰক্ষণ পদ্ধতি আবু কথন-ৰীতি সকলোতে স্বকীয় বশৈষ্ট্যি বৰ্তমান। ফকৰা, যোজনা, পটন্তৰ, ডাকৰ বচন জাতীয় সাহত্যিত অসমীয়া ভাষা ভাৰতৰ ভতিৰহে চহকী আবু ই যুগ যুগ সঞ্চতি থলুৱা অভজি্ঞতা আবু প্ৰজ্ঞাৰ ওপৰত নৰি্ভৰ কৰি ৰচতি হছৈে। দুৰ্গাবৰ গীতৰিামায়ণ, মাধৱ কন্দলৰি ৰামায়ণ, ৰামসৰস্বতীৰ

বধকাব্যবোৰ অনুবাদৰ ডৌকাৰ আঁৰতে থাকি থলুৱা ধ্যান-ধাৰণাই পাখি মেলি উৰাবিলৈ সক্ষম হৈছে।

অসমীয়া লিপিৰ ইতিহাস হয়তো পঞ্চম শতকিতে আৰম্ভ হৈছে। এয়া সম্পূৰ্ণ ব্ৰাহ্মী আখৰ। অশোকৰ শিলালিপিয়ে কুষাণ যুগত অলপ চহেৰো সলনি কৰি গুপ্ত যুগত সোমায়। এই সময়ৰপেৰা অসমত ভালমোন তামৰ শাসন-পত্ৰ দিয়া হয়। পৰৱৰ্তী যুগত লিপিয়ে গঢ় লৈছে, সেই লিপিৰ দুই-চাৰিটা বৰ্ণই এই সময়তে গঢ় ল'বলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। ত্ৰয়োদশ শতকিত সম্পূৰ্ণ স্বতন্ত্ৰ হৈ অসমীয়া লিপিয়ে নিজা ৰূপ-ৰীতি ঘোষণা কৰে। অসমীয়া লিপি যদিও মূল ভাৰতীয় লিপিৰে ঠাল আৰু বৰ্ণ সংখ্যাৰ ক্ষেত্ৰেতো সমতা আছে, তথাপি ইয়াৰ আৰ্হি স্বকীয় হোৱাৰ গুৰুতি থলুৱা সাংস্কৃতিক কাৰণ আছে। অসমৰ লখেন- মাধ্যম ঘাইকৈ সাঁচিপাত। সাঁচিগছৰ বাকলি এৰুৱাই বিশিষ্ট প্ৰণালীৰে সাঁচিপাত তয়োৰ কৰে। সেই সাঁচিপাতত শলিখি, কহেৰোজ, জামুকৰ ছালৰ ৰসৰে তয়োৰ কৰা মহী লৈ কাপঁচকৌয়া, পাখি বা খাগৰৰি কাপৰে লিখা হয়। গতিকে একে মূলৰপৰা ওলোৱা সমসংখ্যক আখৰো কৌণিক আকাৰত সৃষ্টি হয়। ভাৰতবৰ্ষৰ অন্য ঠাইত ভুৰ্জপত্ৰ, তালপাত আদিত ধাতুৰ কলমৰে লিখা ৰীতি আছিল, গতিকে আখৰবোৰ কৌণিক নহৈ বৃত্তাকাৰ বা লতাবগোৱা ৰীতিৰ। একে পূৰ্বী মূলৰপৰা ওলোৱা উৰিয়া, নৱোৰী আৰু মৈথিলী লিপিৰ ক্ষেত্ৰেতো এই কথা প্ৰযোজ্য। ঊনবিংশ শতকিাৰ আদি ভাগত যান্ত্ৰিকি সুবিধাৰ অৰ্থে খ্ৰীষ্টান মিছনৰীয়ে শ্ৰীৰামপুৰত ব্যৱহৃত বঙলা লিপিকে অসমীয়া বাইবেলে ছপাবলৈ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ ধৰে। প্ৰাচীন বঙলা লিপি আৰু অসমীয়া লিপিৰ মাজত ঘাইকৈ যুক্তাক্ষৰসমূহত বহুতো পাৰ্থক্য আছিল। ১৮১৩ চনত প্ৰকাশিত অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰথম ছপা পুথি বাইবেলেত হুবহু বঙলা লিপিকে ব্যৱহাৰ কৰিছিল; কিন্তু ১৮৩৩ চনত প্ৰকাশিত বাইবেলেত যুক্তাক্ষৰসমূহ অসমীয়া প্ৰাচীন লিপিৰ আৰ্হিত কটা হৈছিল; কিন্তু পিছলৈ সেই আৰ্হি এৰি সম্পূৰ্ণ বঙলা লিপিকে ব্যৱহাৰ কৰিবিলৈ ধৰে। সেয়েহে আধুনিকি লিপিত পাৰ্গত মানুহ এজনেও এতিয়া পুৰণি অসমীয়া লিপিয়ে লিখা পুথি পঢ়িব নোৱাৰে বা পঢ়িবলৈ টান পায়। সি যিকি নহওক প্ৰাচীনেই হওক বা আধুনিকেই হওক অসমীয়া লিপিৰ গঠন আৰু বিকাশত সমন্বয় সাধিত হৈছে। বঙলা লিপিৰ ছপা আখৰ কাটোঁতা উইলকিনচ্ আৰু পঞ্চানন মালিকৰ বৰঙনি অনস্বীকাৰ্য।

সঙ্গীতৰ ক্ষেত্ৰেটোও সমন্বয়ৰ আদৰ্শ স্পষ্ট। শংকৰদেৱে বা দুৰ্গাবৰৰ গীতত উল্লেখ কৰা ৰাগবোৰ, আনকি, চৰ্যাপদৰ ৰাগ-তালবোৰো ভাৰতীয় ৰাগ-সঙ্গীতৰ ঐতিহ্যপ্ৰসূত। বৰগীতবোৰ ৰাগ-তাল বান্ধি ৰচনা কৰিলেও তাৰ এটা নিজা বৈশিষ্ট্য আছে। শংকৰদেৱৰ ভাওনাত সূত্ৰধাৰ থাকিলেও বা সংস্কৃত নাটকৰ আৰ্হিৰ প্ৰভাৱ থাকিলেও ভাওনা যথাৰ্থতে শঙ্কৰদেৱৰ নিজা সৃষ্টি। নিজি উদ্দেশ্য সাধনৰ অৰ্থে থলুৱা প্ৰয়োজন অনুসৰি পৰিৱেশন কৰাৰ দিহা কৰিছিল। নৃত্যৰ ক্ষেত্ৰেটোও এই কথা খাটে। মুদ্ৰা, লয়, তাল মান আদিত ভাৰতীয় নৃত্যশাস্ত্ৰসমূহৰ লক্ষণ থাকিলেও চালি নাচ, নটুৱানাচ, সূত্ৰধাৰী নাচ আদি বোৰ আৰু তালত স্বকীয় বৈশিষ্ট্য আছে। ৰাজঘৰীয়া চালি নাচ আখ্যা দিয়া কমলাবৰীয়া চালি নাচত চীন আৰু থাইলেণ্ডৰ নাচৰ আৰ্হি দেখা পোৱা যায়। দণ্ডেধনি নৃত্য, দৱেদাসী নৃত্য, বিহু নৃত্য আদি সম্পূৰ্ণ থলুৱা ধ্যান-ধাৰণাৰ ভেটিত জন্ম। যথাৰ্থতে ভাৰতীয় ঐতিহ্য আৰু থলুৱা আদৰ্শৰ সমন্বয়ত অসমৰ সঙ্গীতৰ বিকাশ সাধিত হৈছে। জয়োতিপ্ৰসাদে যি শ্ৰেণীৰ গীতৰ সৃষ্টি কৰিলে, তাত ৰাগ-সঙ্গীত, লোক সঙ্গীত আৰু পাশ্চাত্য সঙ্গীতৰ মধুৰ সমন্বয় ঘটিছে। সাম্প্ৰতিকি যুগৰ আধুনিকি গীতত পশ্চিমীয়া লঘুসঙ্গীতৰো প্ৰভাৱ পৰিছে। অসমীয়া লোকগীতসমূহ সাধাৰণতে 'নাম' নামেৰেই জনাজাত। পদ-পুথিও সুৰ লগাই পঢ়া হয়। আনকি,

কীৰ্ত্তনৰ 'জয় হৰি গোবিন্দ নাৰায়ণ ৰাম, কেশৱ হৰি এ' ঘোষাতো ধৱনিৰ উঠা-নমা, নামঘোষাৰ সুৰতো তেনে সমধৰ্মতা অনুভূত হয়। বাদ্যসমূহৰ ক্ষত্ৰেটো ভাৰতৰ অন্যান্য ঠাইত ব্যৱহাৰ নোহোৱা বাদ্যও ইয়াত পোৱা যায়। টোকাৰী, ৰামতাল, টকা, পঁপো, গগনা, চাৰণ্ডা, চফিং, ঢোল আদিৰ কথা উদাহৰণস্ৱৰূপে আঙুলিয়াব পাৰি। আনপিনে মৃদং, খোল, তবলা, বীণ আদি সৰ্ৱভাৰতীয় বাদ্যও প্ৰচলিত। ৰুদ্ৰসিংহ আৰু পৰৱৰ্তী যুগত বঙলুৰা সংকীৰ্তন, পাখোৱজ, খয়োল, ঠুংৰি, টপ্পা আদিৰো আগমন হছৈলি। বঙলা সংকীৰ্তনীয়া গীতৰ ধৱনি অসমৰ বিখ্যাত ৰাজসত্ৰসমূহতো শুনিবলৈ পোৱা যায়। আনপিনে কৃষ্ণৰাম ভট্টাচাৰ্যই বান্ধি দিয়া পূজা-পদ্ধতিৰ দুৰ্গাপূজাৰ পূজামণ্ডপতো অসমীয়া লোকগীক, আইনামৰ সুৰ শুনিবলৈ পোৱা যায়।

অসমৰ ধৰ্মৰ ইতিহাসো সমন্বয়ৰ ইতিহাস। শৱি অনাৰ্য দৱেতা। উত্তৰ-পূৱ ভাৰতত শৱিৰ প্ৰভাৱ অতুলনীয়। আহোম, চুতীয়া, তিৱা, বড়ো সকলোৱে কিবা এটা নামত বুঢ়াগোসাঁইক বলি-বাহন দি পূজা কৰে। ক'ৰবাত শালত বলি কাটে, ক'ৰবাত ডিঙি মুচৰি বলি মাৰি সংজ্ঞায়ন কৰে। বলমিৰা নামৰ এটা থলেই আছলি। পিছলৈ এইজন মহাদৱে বুঢ়াগোসাঁয়েই বদেৰ ৰুদ্ৰলৈ পৰিৱৰ্তিত হয় আৰু বুঢ়ীগোসাঁনীও দুৰ্গা নামে অভিহিতি হৈ দশমহাবিদ্যাৰ অন্তৰ্গত হয়। পূৰ্ৱতে থলুৱা পদ্ধতিৰে পূজা সৰো চলা পীঠৰোৰৰ পূজা-পদ্ধতি সংস্কাৰ কৰোঁতে পৰ্ৱতীয়া গোসাঁয়ে শৱিসিংহৰ দিনত সংস্কৃত শাস্ত্ৰসন্মত পূজা-পদ্ধতিৰি প্ৰচলন কৰে। আহোম ৰজাসকলে এনকুৱা প্ৰাচীন পীঠত নতুনকৈ দ'ল-দৱোলয় সজাই সম্পূৰ্ণ আৰ্য-পদ্ধতিৰ পূজা-সৰো চলায়। এই সময়তে অনেকে লৌকিকি ৰূপৰ দৱে-দৱী পুৰাণোক্ত দৱে-দৱীলৈ উন্নীত হয়। গ্ধ পূৰ্ৱৰ মুকলি থান বা শালত অগ্নিপুৰাণৰ ৰীতি অনুসৰি শৱৈ, শাক্ত, বৈষ্ণৱ তিনি আৰ্হিৰি মন্দিৰি নিৰ্মিতি হয়। তথাপি অসমৰ মন্দিৰিত নিজা বৈশিষ্ট্য ৰৈ যায়। ভাৰতৰ অন্যান্য ঠাইৰ মন্দিৰিৰ বিগ্ৰহৰ বদৌ ভটৈৰি ওপৰত অৰ্থা□ ওখকৈ সজোৱা। অসমৰ মন্দিৰিৰ বিগ্ৰহৰ বদৌ তলত, সমতলৰপৰা তললৈ নামি যাব লাগে। শঙ্কৰদৱেৰ পূৰ্ৱৰ বৈষ্ণৱ পীঠৰোৰত বিষ্ণুকো তন্ত্ৰমতে উপাসনা কৰা হছৈলি; বাসুদৱেৰ থানসমূহতো সইমতেই পূজা-সৰো কৰছিলি; কিন্তু শঙ্কৰদৱেৰ বৈষ্ণৱ আদৰ্শ বিস্তৃতিৰ লগে লগে পূৰ্ৱৰ বিষ্ণু কৃষ্ণলৈ ৰূপান্তৰিত হয় আৰু ভাগৱতকেন্দ্ৰী কৃষ্ণভক্তিমাৰ্গৰ যোগদেি নাম-প্ৰধান উপাসনালৈ বাগৰি যায়। বাসুদৱে, বিষ্ণু, বালগোপাল, বংশীগোপাল, লাৱুগোপাল বা গোপালৰ মূৰ্তি সত্ৰবশিযেত পূজতি হয়; কিন্তু অন্যবলিাকত ভাগৱতকে চৈতন্য মূৰ্তি বস্তু বুলি থাপনা কৰি কৃষ্ণৰ চৰণ চিন্তা কৰা হয়। শঙ্কৰদৱেৰ হাতত কৃষ্ণভক্তিয়ে ভাৰতৰ অন্য ঠাইতকৈ ৰূপ সলায়; কিন্তু মূল ভাৰতীয় ঐতিহ্যৰ লগত সূত্ৰ ৰক্ষা কৰি আহছি। অসমৰ অনাৰ্যমূলীয় সংস্কৃতি আৰু ধৰ্মৰ পৰিৱেশে শঙ্কৰদৱেই কৃষ্ণ ভক্তিমাৰ্গৰ মাধ্যমত আৰ্যকৰণ আৰু ভাৰতীয়কৰণ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। জাতিভেদে প্ৰথা ৰহতি কৰি এখন সৱল সমাজ গঢ়াৰ বাটো তৱেঁই মুকলি কৰে।

অসমৰ স্থাপত্য আৰু ভাস্কৰ্যত ভাৰতৰ অন্য ঠাইৰ প্ৰভাৱ বা উপাদান থাকিব পাৰে; কিন্তু ইয়াৰ নিজা বৈশিষ্ট্য আছে। ভৌগোলিকি পৰিৱেশে একোটা জাতিৰ জীৱন ধাৰণ পদ্ধতিৰ গঢ় দিয়ে। অসমৰ জলবায়ু সমেকো, বৰষুণ প্ৰচুৰ, বানপানী নিয়মীয়া। গতিকে ইয়াৰ মানুহে চাংঘৰ বা ওখ ভটৈৰি ঘৰ সাজে, বাঁহ-কাঠৰ খুটা দিয়ে, ইকৰাৰ বৰে আৰু খৰে বা টকৌপাতৰ চাল। এই থলুৱা প্ৰাচীন আৰ্হি অসমৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ ভটৈতি গঢ় লৈ উঠছে। অসমত টান শলি বা মাৰ্বল পাবলৈ নাই। গতিকে পকাঘৰ সাধাৰণ মানুহে সজাটো অসম্ভৱ;

কিন্তু গুপ্তযুগৰ স্থাপত্য আৰু ভাস্কৰ্যৰ বৰ্হপ্ৰিভাৱ স্পষ্ট। আহোম যুগৰ স্থাপত্য আৰু ভাস্কৰ্যত কম্বোডিয়াৰ আংকৰভাটৰ সাদৃশ্য মন কৰবিলগীয়া, তত্বাচ তজেপুৰৰ ভগ্নাৱশষেৰ মাজত বহুনাচ আৰু ঢুলীয়াৰ মূৰ্তি পোৱা গছৈ।

আহোম যুগৰ স্থাপত্য সম্পূৰ্ণ সমন্বয়ৰ। কোচবহিাৰৰপৰা অহা কাৰকিৰে ইটাতফুল কাটি, থলুৱা মাছ, কণী, বৰাচাউল, শণ, ধূনা, চুণ, গুৰ দি তয়োৰ কৰা কৰালৰে এটা গাঁথি পকীঘৰ সাজছিলি। পকীঘৰ হ'লওে প্ৰৱল বৰষুণলৈ লক্ষ্য কৰয়িহৈ খৰৌঘৰৰ দৰে পকীঘৰোৰ দুচলীয়া কৰি গাঁথছিলি। আনপনিে দুৱাৰ-খৰিকিীত মোগলাই ঠাঁচ অংকতি কৰছিলি। জয় সাগৰত গৌড়ীয় ৰীতৰি এটি মন্দৰি আছ, আনপনিে গড়গাঁৱৰ কাৰঙেৰ বৰেত ড্ৰগেনৰ ছবওি অংকতি হছৈলি। ৰুদ্ৰসংিহই ৰংপুৰ নগৰত কাঠৰ ৰুৱা-মাৰলৰি ওপৰত ইটা-পাৰি পকী কৰি কাৰংেঘৰটোে সজাইছলি; ইও এক সমন্বয়। অসমৰ প্ৰাকৃতকি পৰৱিশেৰ লগত সঙ্গতি ৰাখি ভাস্কৰ্যসমূহত গছ-লতা, জীৱ-জন্তু, নৃত্য-বাদ্য আদি অঙ্কন কৰছিলি আৰু তাৰ মাজতে উটৰ ছবওি পোৱা গছৈ। নাতগিোসাঁইৰ দ'লত পঠিতি হোৱা লৈ নামি অহা নগা জনজাতীয় মানুহৰ আৰু হাতত শনে লৈ থকা শনেচোৱাৰ টৰোকটা বা পোৰমাটৰি ভাস্কাৰ্য পোৱা গছৈ। আনপনিে ধৰ্মীয় ৰীতৰি ভাস্কৰ্যসমূহৰ এটি সৰ্বভাৰতীয় ৰূপো পোৱা যায়। বষিণুৰ দশাৱতাৰ, পঞ্চদৱেতা আৰু অন্যান্য দৱে-দৱৰীৰ মূৰ্তি অংকতি হছৈলি। শৱি, বষিণু আৰু দুৰ্গাৰ চতুভুৰ্জ মূৰ্তৰি উপৰওি দুৰ্গাৰ অষ্টাদশ আৰু দশভুজা মূৰ্তওি পোৱা গছৈ। ধাতুৰ ভাস্কৰ্যৰ ক্ষত্রেবটোে এই কথা খাটে। পঙ্গিলশেৰৰ ভাস্কৰ্যত কোনাৰক বা খাজুৰাহোৰ দৰে যৌনধৰ্মী চত্রিও পোৱা গছৈ। আমবাৰীত পোৱা নাৰী মূৰ্তি পোৰামাটৰি ভাস্কৰ্যৰ এটি উজ্জ্বল চানকেি; কিন্তু গঢ় আৰু সৌন্দৰ্যত ভনোচৰ আৰ্হি বৰ্তমান। সাহত্যিৰ ৰূপ-ৰীতয়িে যনেকৈে ঠাই সলাই নতুনৰ লগত সমন্বয় সাধন কৰ, স্থাপত্য ৰীতি আৰু ভাস্কৰ্যয়োে তাকে কৰ। অসমৰ ভাস্কৰ্যৰ ক্ষত্রেবতোে সয়েে ঘটছি। চত্রিলখোই চত্রি আঁকছিলি; কিন্তু তাৰ কোনোে বাস্তৱ প্ৰমাণ নাই। শঙ্কৰদৱেে সাতবকৈুণ্ঠৰ পট আঁকছিলি, চহ্নিযাত্বা কৰছিলি, তাৰ কোনোে চানকেি পাবলৈ নাই। চত্রি-ভাগৱত বুলি শঙ্কৰদৱেৰ নাম আৰোপ কৰি যখিন পুথি দখেুওৱা হয়, তাৰ শঁক থকা ঠাইডোখৰ কটাৰীৰে চাঁচি নতুনকৈ লখিাৰ চনি আছে আৰু তুলাপাতৰ বয়স চাই অষ্টাদশ শতকিাৰ আগলৈ যোৱাৰ সম্ভাৱনা নাই, তদুপৰি এই শতকিাটোেত বহুতোে পুথি সচত্রিকৈ লখিোৱা হছৈলি। তাৰে ভতিৰত হস্তীবদ্যিাৱ্ণৱ এখন একক বশৈষ্ট্যি সম্পন্ন পুথি। পুথখিন লখিছিলি সুকুমাৰ বৰকাথ– সমল আহৰণ কৰছিলি এখন টাইভাষাৰ গ্ৰন্থৰপৰা আৰু কামন্দকীয় নীতসিাৰৰপৰা। ছবি আঁকছিলি দলিবৰ আৰু দুছাই নামৰ দুজন মুছলমান চত্রিকৰ। সয়েহে স্বাভাৱকিতে মোগলাই প্ৰভাৱ জলিকি উঠছিলি। মানুহৰ আকৃতি আৰু সাজপাৰত থলুৱা আৰু মোগল উভয় ৰীতৰিইে নদিৰ্শন আছ। ৰাণী অম্বকিাৰ নঘেৰৌ খোপা অসমীয়া পদ্ধতৰি; কিন্তু শৱিসংিহৰ পাগুৰি আৰু সাজ-পাৰ মোগল আৰ্হৰি। ইয়াৰ বাহৰিওে অষ্টাদশ শতাব্দীত ৰজা-ঘৰীয়া পৃষ্ঠপোষকতাত বহুতোে পুথি সচত্রিকৈ লখিোৱা হছৈলি আৰু এই চত্রিবোৰত বাহৰিৰ চত্রিকৰৰ হাত আছলি। ভূষণ দ্বজিৰ গুৰুচৰতিত আঁকা শঙ্কৰদৱেৰ ছবটিোে সাক্ষ্য□ মোগল নৱাব যনে লাগ। আনপনিে বজিয় খনকিৰে আঁকা বনমালীদৱেৰ চৰতিপুথৰি চত্রিসমূহত অসমৰ সত্ৰীয়া সাজ-পাৰ আৰু ৰীতি-নীতৰি আভাস পোৱা যায়। ৰামায়ণৰ বভিন্নি কাণ্ড, ভাগৱত, বৃহ□-উষাহৰণ আদতি বষ্যেণৱ প্ৰভাৱ আৰু আনন্দ-লহৰীত শাক্ত প্ৰভাৱ ধৰা পৰ। চত্রিকৰ আৰু চত্রিৰ আৰ্হি বা নীতি বাহৰিৰপৰা আহলিওে অসমৰ থলুৱা মাধ্যম সাঁচপিাত,

তুলাপাত, মুগা আৰু পাটৰ কাপোৰৰ ওপৰতহে ছবি আঁকা হৈছিল। ১৪৭৩ চনতে আঁকা 'ফুল-চিং' পুথিত টাই বৌদ্ধ ৰীতি সুস্পষ্ট। আহোম ভাষাৰ সচিত্ৰ জ্যোতিষি আৰু মঙলচোৱা পুথিবিলাকত টাই প্ৰভাৱ দেখা পোৱা যায়। তদুপৰি টাই-বৌদ্ধবিহাৰবোৰত সংৰক্ষিত বৌদ্ধ গ্ৰন্থসমূহৰ চিত্ৰবোৰত বৌদ্ধৰীতি, টাইৰীতি আৰু ব্ৰহ্মদেশীয় ৰীতিৰ সমন্বয় ঘটিছে। গীতগোবিন্দ, লৱ-কুশৰ যুদ্ধ, ধৰ্ম্মপুৰাণ আদি পুথিত উত্তৰ ভাৰতীয় চিত্ৰণ-পদ্ধতিৰ প্ৰভাৱ অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি। অথচ চিয়াঁহী, ৰং-ৰহন অসমৰ গছ-বনৰপৰা তয়োৰ কৰি উলিয়াইছিল। হঙেুল-হাইতাল থলুৱাকৈ উপাদিত হৈছিল। আহোম যুগৰ চিত্ৰকলাৰ এতিয়াও বিশ্লেষণাত্মক মূল্যায়ন হোৱা নাই।

অসমৰ জাতীয় উসৱ বিহু আৰু সামাজিক উসৱ বিয়া অসমীয়া সংস্কৃতিৰ একোএকোটা মূল্যবান সম্পদ। এই দুয়োটিতে সমন্বয়ৰ লক্ষণ দেখা পোৱা যায়। বিয়া আঠ প্ৰকাৰ। তাৰে হোম পুৰি সামাজিক প্ৰথামতে পতা বিয়াকহৈ উকৃষ্ট বুলি কোৱা হয়। যজুৰ্বেদীয় নীতিৰে মন্ত্ৰ গাই কন্যা সম্প্ৰদান দিয়া হয় আৰু দৰাই মন্ত্ৰ পঢ়ি প্ৰতিশ্ৰুত হৈ কন্যাৰ পাণি গ্ৰহণ কৰে; কিন্তু বিয়াৰ আনুষঙ্গিক জোৰণ-পিন্ধোৱা, টকেলি-দিয়া, গাঁঠিয়ন-খুন্দা, সুৱাগুৰি তোলা, খোৱা-খুবী আদি অনুষ্ঠান অসমৰ থলুৱা লোক-বিশ্বাসৰ ওপৰত গঢ় লৈ উঠিছে। জোৰণৰ লগত মাছ দিয়া, বহৈৰ তলত কণী পোতা, দৰা-কন্যাক কণী খাবলৈ দিয়া, মূৰত চাউল দিয়া আদি ৰীতিসিদ্ধ থলুৱা উৰ্ৰৰা বিশ্বাসৰপৰা জন্ম হৈছে। অথচ তাৰহৈ মাজতে বৈদিক পদ্ধতিৰ পুৰোহিতি, হোম-যজ্ঞ, মন্ত্ৰ-জীয়াই আছে।

বিহু উসৱৰ ক্ষেত্ৰত সমন্বয়ৰ পৰিমাণ অধিক আৰু ইয়াৰ থলো বিস্তৃত। এই উসৱ কৃষিজীৱী মানুহৰ উৰ্ৰৰা বিশ্বাসৰ ভেটিতি জন্ম। বিষ্ণুৰ শব্দৰ লগত বিহু শব্দৰ সমধ্বনিসূচক সামঞ্জস্য থাকিব পাৰে বা পিছৰ যুগত বিষ্ণুৰৰপৰাই বিহু শব্দটো অহা বুলি ধাৰণা জন্মিব পাৰে; কিন্তু এই মূল উসৱটোৰ জন্ম বহু যুগৰ আগতেই; সম্ভৱতঃ অষ্ট্ৰিক সংস্কৃতিয়ে লুইতৰপাৰত বিকাশ লাভ কৰাৰ সময়ৰে আজি ইয়াৰ বুকুত যিমানেই নকৈ অন্যান্য সংস্কৃতিৰ উপাদান নোলাওক, মূলতঃ ই কৃষিমুখী উৰ্ৰৰা বিশ্বাসৰ অনুষ্ঠানহে আছিল। আজি এই উসৱৰ লগত সৰ্ৱভাৰতীয় বহুতো উসৱৰ উপাদান দেখা পোৱা যায়। উৰিষ্যাৰ পৌৰ-সংক্ৰান্তি, তামিলনাডুৰ পুঙ্গল, কৰোলাৰ বিচু, পঞ্জাৱৰ বৈশাখী, উত্তৰ ভাৰতৰ ষষ্টিপূজা, ফাকুৱা আদি উসৱৰ কোনো কোনো ধাৰণা বা বিশ্বাস বিহু উসৱৰ বুকুতো আছে। গৰু বিহু, বৈদিক ধাৰণাসম্ভূত। সেই গৰুক মাহ-হালধি, বঙেনো-কৰেলো, থকেৰা-জাতিলাও দি গা ধুওৱা পদ্ধতিটো কিন্তু অনাৰ্যমূলীয়। গৰুক চৰুছাইৰে ফোঁটা দি পিঠা খুৱায়। এইবোৰ পৰম্পৰা যদি মূলতঃ বৈদিক বা আৰ্য ধাৰণা হ'লহতেঁনে, তেনেহে'লে ভাৰতৰ আৰ্য্যঅধ্যুষিত অঞ্চলতো থাকিব লাগিছিল। আনপিনে তামিলৰ পঙ্গল উসৱতহে গৰু পূজা দেখা যায়। মাঘবিহুৰ ভোজৰ থলীৰ জুইকু�ৰা প্ৰাচীন আৰু থলুৱা প্ৰয়োজনীয়তাৰ পৰিণতি হ'লেও পৰৱৰ্তী কালত বৈদিক ধাৰণা আৰু মন্ত্ৰ সংযোজিত হৈছিল। প্ৰাক-বৈদিক অগ্নি-উপাসক আৰ্যসকলৰ মূল দেৱতা মাগী বা মজোই মাঘবিহুৰ মজেলিৈ ৰূপান্তৰিত হৈছে। মাঘবিহুত পৰশুৰাম কুণ্ডত স্নান কৰাটোৱে অগ্নি-উপাসক জমদগ্নি পুত্ৰ পৰশুৰামৰ সাংস্কৃতিক অৱদানকে সূচায়। প্ৰাকৃত জুইকুৰা সংস্কৃত হৈ মজি তথা আগ্নিদেৱতালৈ ৰূপান্তৰিত হৈছে। বিহুৰ গীত, নৃত্য, বাদ্য আৰু অন্যান্য লোকাচাৰত অষ্ট্ৰিক, মঙ্গোলীয়, দ্ৰাবিড় ৰীতিৰ সংমিশ্ৰণ ঘটিছে। শঙ্কৰদেৱৰ সময়ত এই মুকলি যৌনমুখী কৃষি উসৱলৈ নামধৰ্ম্মৰ ৰীতি-সংযমৰোৱা আগমন ঘটে। গুটলিগা গছ –আঁহত, জৰী,

বড়, জামুক, আম আদৰি তলত বহুৰ বহুতলী অনুষ্ঠতি হছেলি। নগেৰটিোসকলহৈ ভাৰতত ডমিৰু জাতীয় গুটলিগা গছক উৰ্বৰা বশ্বিাসৰ লগত সংযোজতি কৰি পূজা কৰাৰ পৰম্পৰা এৰি থৈ গছেলি। এইদৰে ভাৰতৰ বভিন্নি সংস্কৃতৰি উপাদান বহু উ□সৰৰ বুকুত বলীিন হৈ আছে।

খাদ্য আৰু বন্ধন-পদ্ধতি পূৰ্বোল্লখিতি ভৌগোলকি পৰৰ্বশেৰ ওপৰত নৰ্ভিৰ কৰি সৃষ্টি হয়। এনকেয়ৈে অসমত নতুন ধানৰ চাউলৰে চুঙা-চাউল খোৱা পৰম্পৰাৰ জন্ম হয়। আনপনিে পঠিা শব্দটোৰ মূল সংস্কৃত ভাষাত পোৱা যায়। যোগনীতন্ত্ৰত উল্লখে থকা মতে অসমৰ মানুহৰ খাদ্যত কোনো বাধা-নষিধে নাই। জাতি বা জনজাতি বশিষেে সকলো জন্তুৰ মাংস আৰু মাছ খোৱাৰ উপৰওি কছিুমান কীট-পতঙ্গত মুকলকিৈ ভক্ষণ কৰছিলি। জলী, আমৰলি পৰুৱাৰ টোপ, কোদো-বৰলৰ টোপ, নংিকৰি, উইচৰিঙিা (ডাঙৰ বধি), কুঁচয়িা, কঁকেোৰা, মুগাৰ লটো, গুঁই, কঁটেলোপহু, গাহৰি, বনৰৌ, কমেটাই পহু, সকলো খায়; কন্তিু ভাৰতৰ অন্যান্য অঞ্চলৰ আৰ্য হন্দিুৰে মাছ-মাংস নাখাইছলি, কন্তিু অসমলৈ আহি তওেঁবলিাকৰ 'অখাদ্য'ক ইয়াত খাদ্যৰূপে গ্ৰহণ কৰছিলি। ঘৰচীয়া কুকুৰা, কছিুদনিলৈ অভক্ষ্য হৈ থাকলিওে হাঁহ, পাৰ, বনৰীয়া কুকুৰা, বৰাগাহৰি ভক্ষণীয় হৈ পৰছিলি। ঘৰচীয়া জীৱ-জন্তুৰ মঙহ খোৱাটোৰ নষিধে বুলি ধৰা বৈষ্ণৱ পৰম্পৰাতো শৰ-সুগৰি-হৰণিা পহুৰ মাংশ খোৱাটোৰ মুকলি আছলি। শাল, শঙিী, মৰিকিা পুঙা, নাদনী আদি গোটাচৰেকে মাছ খোৱাটোত সমাজকভিাৱে বাধা-নষিধে আৰোপ কৰলিওে অন্যান্য মাছ খোৱাটোত বাধা নাছলি। সত্ৰসমুহ মাছ-পুঠি পাবলৈ সহজ ঠাইতহে প্ৰতষ্ঠিতি হছেলি। কাহানওি বাঁহগছ নদেখো পূৰ্বপুৰুষৰ বংশধৰসকলে পকা-খৰচিা, শুকান-খৰচিা খাই আজওি জভিা-টকালি পাৰে। সইেদৰে কচু ঢকেৌয়া, মানমিুনি-মাটকিাদুৰওি লখেৰ শাকৰ ভতিৰলৈ সোমায়। বহুতে কাঠফুলাও খায়। পৰৱৰ্তী যুগত অসমত খতেি নোহোৱা মাহৰ ডাইল, মা-মচলা আৰু অন্যান্য কৃষজিাত পণ্যদ্ৰব্যও অসমীয়া মানুহৰ আহাৰৰ তালকিাত সোমায়। কলাখাৰ বা খালোণৰ পৰৰ্বিৃতে চৌদাখাৰ আহে। কাঁহুদি, খাৰলি, পানীটঙো খাই বাহৰিৰ মানুহে মুখ-টপালে। এনকেয়ৈে সমন্বয় সাধতি হছে।

অসমৰ হাবতি চোম, সোঁৱালু, দীঘলতি, চঁপা, মজোংকৰী গছ আছে। এইবোৰ গছৰ পাত মুগা পলুৱে খায়। দওেমুগাৰ সঁচ ধৰি আনি ঘৰচীয়া কৰি মানুহে মুগা পোহে। কঁচো সোণবৰণীয়া মুগা কাপোৰৰ জন্ম হয়। অসমীয়া মানুহে ৰহিা-মখেলো, কাপোৰ, চোলা-চুৰয়িা মুগা কাপোৰৰে তয়োৰ কৰে। পাট-পলুৰ ক্ষত্রেতো একে কথা। ভাস্কৰবৰ্মাৰ দনিতহৈ অসমৰ পাটকাপোৰৰ সৰ্বভাৰতীয় খ্যাতি আছলি। এৰী কাপোৰৰ ৰং আৰু দীৰ্ঘস্থায়ী গুণ সৰ্বজনবদিতি। পাটৰ কাপোৰত কুহুম ফুলৰ ৰং দি কৰা কুহুমবুলীৰ পাগ আভজিাত্যৰ চনিাকি। পলুৰ মুখৰ আঁহৰে কৰা সুতাৰ কাপোৰ বুলি দুই-চাৰজিন নষ্ৈঠকি মানুহে উক্ত কাপোৰ ল'বলৈ টান পালওে অসমীয়া মুগা-পাট এৰী কাপোৰৰ সমাদৰ দনিকদনিে বৃদ্ধি পাইছে। অসমীয়া তৰিোতাই একালত বুকুত ৰহিাৰে মখেনি মাৰছিলি। মখেলো, ৰহিা আৰু কাপোৰ তনিখিন বস্ত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰছিলি। তৰিোতাই সাধাৰণতে চোলা ব্যৱহাৰ নকৰছিলি। আহোমসকলৰ ৰজাঘৰত আৰু ডা-ডাঙৰীয়াসকলৰ তৰিোতাই চীনা আৰ্হৰিে হাত দীঘল চুটি চোলা পন্ধিছিলি। দহিঙিীয়া ৰজাৰ দনিত কোঁচ ৰজাই শাড়ী উপহাৰ হচিাপে পঠাওঁতে সইেবোৰ খাৰছাই তৰিোতাইহে পন্ধিে বুলি উপলুঙা কৰছিলি। বুদ্ৰসংহিৰ দনিত মোগলাই সাজ-পাৰ আমাৰ দশেলৈ আহছিলি অথচ অসমীয়া মুছলমান তৰিোতাই ৰহিা-মখেলোহে পন্ধিছিলি। আনপনি, মোগলাই আৰ্হৰি পাগ-জামা সত্ৰৰ ভতিৰলৈ সোমাই গৈ সূত্ৰধাৰী নৃত্য, নটুৱা নৃত্যৰ বশিষ্টি সাজ-পাৰৰ

ভতিৰুৱা হছেলি। ৰজাঘৰতেো পাগ-জামাৰ ব্যৱহাৰ হছেলি। ঊনবিংশ শতকিাত চাহাৰ আৰু বঙালী আমেোলাই অনা সাজ-পেোছাকে অসমীয়া ভদ্ৰলেোকৰ সাজ-পাৰ সলনি কৰাইছলি। মুগাৰ চেোলা-চুৰিয়া পনি্ধি পাগুৰি মৰা বঢ়া শষে হৈ আহলি। বহিা-মখেলোত ফুল বছা, কনকৰা কাম কৰাবিলৈ বুদ্ৰসংিহই মুছলমান জেোলা-তাঁতী অনাইছলি। জনজাতীয় কৌণকি কমি্বা জ্যামতিকি চানকেৰি ফুলতকৈ এইবেোৰ ফুল-জালি সুকীয়া। আনপনিে শুৱালকুছি, পলাশবাৰীৰ মহিি, ধুনীয়া, ফুলাম কাপেোৰলৈ মেোগল সম্ৰাটৰেো চকু আছলি। পাট-পলুৰপৰা সূতা আহৰণ কৰি কাপেোৰ বেোৱা বদি্যাটেো খৃষ্ট জন্মৰ আগতেই এগৰাকী চীনা ৰাণীয়ে আৱষি্কাৰ কৰছিলি। চঁপাপতীয়া কাপেোৰ, মজোংকৰী কাপেোৰ আহেোমসকলৰ প্ৰয়ি আছলি। কংিখাপ খাছী-জয়ন্তীয়াসকলৰ সম্পত্তি। ইপনিে মেোগল ৰাজ্যৰপৰাও সলনতি মাৰি কাপেোৰ আনছিলি। ঊনবিংশ শতকিাত বঙালহাটৰ পৰা বহুতেো কাপেোৰকানি অসমলৈ আহছিলি। এইদৰে অসমৰ মানুহৰ সাজ-পাৰৰ বকিাশ সাধতি হৈ আজৰি অৱস্থা পাইছহেি।

অসমলৈ যুগ যুগ ধৰি মানুহ আহছি। তওঁবলিাকে নতুন নতুন সমল আনছি। যেোগ-বয়িেোগৰ চৰিাচৰতি ৰীতি মানি অনকে উপাদান সংযেোজতি হছে। অনকে উপাদান এনকৈে জীৱণ গছে যে, তাক আজি বশি্লষেণ কৰি বচিাৰি উলওিৱা টান। বচৈত্যিৰযব মাজত ঐক্য সাধনইে অসমীয়া সংস্কৃতৰি বশৈষি্ট্য।

৭.৪ সাধাৰণ আলোচনা

ইতমিধ্যে আমি উল্লখে কৰি আহছি েযে এই অধ্যায়ত অধ্যয়ন কৰাবিলগীয়া লীলা গগৰৈ ''সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি অসমীয়া'' শীৰ্ষক পাঠটেো তওঁৰ অসমৰ সংস্কৃতি নামৰ গ্ৰন্থখনৰ এটা অধ্যায়। অসমীয়া সংস্কৃতৰি বভিন্নি দশি আলেোচনা কৰা প্ৰসংগতে তওঁ গ্ৰন্থখনত এইটেো অধ্যায় অন্তৰ্ভুক্ত কৰছি। আমি সকলেোৱইে জানেোঁ যে অসম বভিন্নি জাতি-জনজাতৰি মলিনভূমি। অসমীয়া সংস্কৃততি বভিন্নি জনগেোটৰ সাংস্কৃতকি উপাদানৰ সংমশি্ৰণ ঘটছি। উল্লখেযেোগ্য যে, ভাৰতীয় সংস্কৃতৰিেো মূল ভত্তিি হ'ল বচৈত্যিৰযব মাজত ঐক্যৰ সমাহাৰ। অসমীয়া সংস্কৃতি ভাৰতীয় সংস্কৃতৰি ক্ষুদ্ৰ প্ৰতনিধিি স্বৰূপ। বভিন্নি জাতি-জনজাতৰি সংস্কৃতৰি সমাহৰণ, গ্ৰহণ, একীকৰণ, সংশ্লষেণ আদি বভিন্নি সামাজকি, সাংস্কৃতকি প্ৰক্ৰয়িাৰ জৰয়িতে অসমীয়া সংস্কৃতৰি জন্ম হছে। লীলা গগৰৈ ভাষাৰে ''আৰ্য, কৰিাত, নষিাদ, দ্ৰাবড়ি সকলেো সংস্কৃতৰিে উপাদান সংমশি্ৰতি হৈ বহুযুগৰ ক্ৰমবৰ্দ্ধিৰ্তনৰ ফলস্বৰূপে অসমীয়া সংস্কৃতি গঢ় লৈ উঠছি।'' অসমীয়া সংস্কৃতৰি সমন্বয় আৰু সমাহৰণ ভাষা-সাহত্যি, লপিি, সংগীত, ধৰ্ম, স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য, সামাজকি উ□সৱ (বশিষেভাৱে বহি), খাদ্য আৰু ৰন্ধন প্ৰণালী, সাজ-পাৰকে আদি কৰি সামাজকি লেোকাচাৰ, জনগাঁথনি আদি সকলেোতে সাধতি হছে। লীলা গগয়ৈে আমি উল্লখে কৰা দশিবেোৰত কনেদেৰে সমন্বয় সাধন হছেে সইে বষিয়ে বভিন্নি উদাহৰণসহ আমাৰ আলেোচ্য নবিন্ধটেোত আলেোচনা কৰছি।

নবিন্ধটেোৰ প্ৰাৰম্ভতে তওঁ অসমীয়া ভাষা-সাহত্যি আৰু লপিিৰ ক্ষত্রেত কনেদেৰে সমন্বয় সাধন হছেে সয়ো বস্তিৃতভাৱে আলেোচনা কৰছি। আমি সকলেোৱে জানেোঁ যে, অসমীয়া ভাষাৰ মূল হ'ল সংস্কৃত ভাষা। এক কথাত ক'ব পাৰি অসমীয়া ভাষা আৰ্যমূলীয়। প্ৰসংগক্ৰমে উল্লখেযেোগ্য যে, পৃথৱিীৰ বভিন্নি ভাষাসমূহক ভনি ভনি ভাষা-পৰয়িালত অন্তৰ্ভুক্ত কৰি আলেোচনা কৰা হয়। তাৰে এটা উল্লখেযেোগ্য ভাষা পৰয়িাল হ'ল– ইণ্ডেো-

ইউৰোপীয় ভাষা পাৰয়িাল। ইণ্ডো-ইউৰোপীয় ভাষাগোষ্ঠীৰ এটা প্ৰধান শাখা হ'ল ইণ্ডো-ইৰাণীয় বা আৰ্য। এই ইণ্ডো-ইৰাণীয় বা আৰ্যৰ উপশাখা হছৈে ''ভাৰতীয় আৰ্য''। ভাৰতীয় আৰ্য শাখাই খ্ৰীঃ পূঃ পঞ্চদশ শতাব্দীমানৰ পৰা বৰ্তমান পৰ্যন্ত উত্তৰ ভাৰতত বভিন্নি ৰূপত পৰৰিৰ্তন লাভ কৰি ভাৰতৰ বভিন্নি অঞ্চলত বভিন্নি ভাষাৰ জন্ম দছি। ভাৰতীয় আৰ্যভাষাৰ ক্ৰমবকিাশৰ যি ইতহিাস, সইে ইতহিাসৰ পৰৰিৰ্তনৰ গতি প্ৰগতৰি ওপৰত ভত্তিি কৰি ঘাইকৈ তনিটিা স্তৰত ভাগ কৰা হছৈে – (ক) প্ৰাচীন ভাৰতীয় আৰ্য ভাষা (খ) মধ্য ভাৰতীয় আৰ্য ভাষা আৰু (গ) নব্য ভাৰতীয় আৰ্য ভাষা। অসমীয়া ভাষাইও সংস্কৃত ভাষাৰ পৰা বভিন্নি ক্ৰমবকিাশৰ মাজৰেে আহি সাম্প্ৰতকি অৱস্থা পাইছহেি বা ৰূপ গ্ৰহণ কৰছি। অৱশ্যে মন কৰবিলগীয়া যি, অসমত বসবাস কৰা লোকসকলৰ অধকিাংশই কনি্তু আৰ্যসম্ভূত নহয়, অনাৰ্যহ।

অসমীয়া ভাষাৰ মূল ভটেি আৰ্য-ভাষা বা সংস্কৃত হ'লওে ভাষাগত বভিন্নি উপাদানৰ মাজত আমি অনাৰ্য ভাষাৰ বভিন্নি উপাদান থকা দখেবিলৈ পাওঁ। সইেবাবইে অসমীয়া ভাষা আন আৰ্যভাষা সম্ভূত ভাষাবোৰতকৈ বহু পৃথক। লীলা গগয়ৈে এই ক্ষত্ৰেত অসমীয়া ভাষাৰ বহুবচনবোধক প্ৰত্যয় (জাক, মখা, বোৰ), স্বাৰ্থকি প্ৰত্যয় (চোন, হ'বলা), ধবন্যাত্মক শব্দ আৰু ধাতুৰূপ, পদাশ্ৰতিনব্দিশেক, তদ্ধতি প্ৰত্যয় আদৰি লগতে বভিন্নি শব্দ (অসমীয়া ক্ষুদ্ৰবাচক শব্দবোৰো) অনাৰ্য ভাষাৰ পৰা আহছিে বুলি উদাহৰণসহ উল্লখে কৰি গছি। ক্ৰয়িাৰ আগত নষিধোৰ্থক ন বহি ধাতু বা ক্ৰয়িাৰ প্ৰথম স্বৰক অনুকৰণ কৰা ৰীতি, একধবনবিোধক শব্দৰ প্ৰয়োগ আদি অন্য আৰ্যভাষাসম্ভূত ভাৰতীয় ভাষাত নাই। ঠকি সইেদৰে বভিন্নি সমম্বন্ধবাচক শব্দবোৰৰ বহুখনি, ককাই-ভাই, বাই-ভনী, সৰু-ডাঙৰ সুকীয়াকৈ বুজোৱা পদ্ধতি, শব্দৰ উচ্ছাৰণ পদ্ধতি আদতি অনাৰ্য উপাদান সোমাই আছ। লীলা গগৈৰ ভাষাৰে ''যথাৰ্থতে অসমীয়া ভাষাই টাই, বড়ো, অষ্ট্ৰকি, কোল, মুণ্ডা, খাচী আৰু অন্যান্য কৰিাত বংশোদ্ভৱ উপভাষাৰপৰা উচ্ছাৰণ-পদ্ধতি আৰু গঠন আৰু বকিাশৰ অৰ্থে উপাদান গ্ৰহণ কৰছি। আনপনিে ইয়াৰ ব্যাকৰণ, অভধিান ৰচতি হছৈে সংস্কৃত ভাষাক নৰ্ভিৰ কৰি।''

অসমীয়া সাহত্যিৰ ক্ষত্ৰেতো সমন্বয় সাধন হছৈ। প্ৰাচীন অসমীয়া সাহত্যিৰ মূল আধাৰ আৰ্যমূলীয় গ্ৰন্থসমূহ আছলি যদওি প্ৰাচীন সাহত্যিৰ সমকালীন লোকগীত আৰু প্ৰৰচনবোৰত লোক-পৰম্পৰাৰ প্ৰভাৱ স্পষ্ট আৰু ই একান্তভাৱে স্বতন্ত্ৰবীয়া। বভিন্নি লৌককি ধ্যান-ধাৰণাৰে পুষ্ট এই সাহত্যিৰাজতি দশেৰ কচোমাটৰি গোন্ধ অনুভৱ কৰা যায়। ঠকি সইেদৰে বুৰঞ্জী ৰচনা কৰাৰ পৰম্পৰা সম্পূৰ্ণৰূপে আহোমসকলৰ অৱদান, অৰ্থা□ অনাৰ্য অৱদান। এইবোৰৰ লখেন-ৰীতি, সংৰক্ষণ পদ্ধতি আৰু কথন-ৰীতি সকলোতে স্বকীয় বশৈষ্ট্যিও বৰ্তমান বুলি লীলা গগয়ৈে মত পোষণ কৰ। আনহাতে আধুনকি সাহত্যি সম্পূৰ্ণৰূপে পাশ্চাত্যধৰ্মী যদওি তাৰ মাজতে "অসমৰ লোকসাহত্যি নজিা মাটৰিে ৰসৰেে পুষ্ট হৈ থলুৱা ধ্যান-ধাৰণাৰে গঢ় লৈ উঠছি।'' এক কথাত ক'ব পাৰি বভিন্নি ধাৰাৰে এইবোৰৰ মাজত সমন্বয় সাধন হছৈ।

ঠকি সইেদৰে অসমীয়া লপিৰি ক্ষত্ৰেটো এই কথাষাৰ প্ৰযোজ্য। খ্ৰীষ্টীয় পঞ্চম শতকিাতে আৰম্ভ হোৱা অসমীয়া লপিয়িে পূৰ্ণতা লাভ কৰে এয়োদশ শতকিাত। অসমৰ লখেন-মাধ্যম ঘাইকৈ সাঁচপিাত হোৱাৰ বাবে ক্ৰমবকিশতি সময়ত আখৰৰ গঢ় কৌণকি হৈ পৰছিলি আৰু সম্পূৰ্ণৰূপে থলুৱা আৰ্হৰি আখৰ সৃষ্টি হছৈলি। পৰৱৰ্তী সময়ত

ছপাযন্ত্ৰত কতিপ ছপাবলৈ ধৰাৰ পাছৰে পৰা বিভিন্ন কাৰণত অসমীয়া আখৰৰ গঢ় বঙলা লিপিৰ আৰ্হিতে নৰ্মিতি হ'ল। এই বিষয়ওে তওেঁ বহলাই আলোচনা দাঙি ধৰছিে।

অসমীয়া সংগীতৰ ক্ষত্রেখনতোে সমন্বয়ৰ আদৰ্শ স্পষ্ট ৰূপে ফুটি উঠছিে। পুৰণি অসমীয়া ৰাগৰোৰত ভাৰতীয় ৰাগ-সংগীতৰ উপাদান নহিতি হৈ আছে যদওি ইয়াৰ বশিষে বৈশিষ্ট্য ৰক্ষতি হছেি। অংকীয়া ভাওনা, বভিন্নি নৃত্যৰ মুদ্ৰা, লয়, তাল মান আদতি ভাৰতীয় নৃত্যশাস্ত্ৰৰ কছিু লক্ষণ ৰক্ষতি হ'লওে সইেবোৰৰ মাজত থলুৱা উপদান ৰক্ষতি হছেি। ''দওেধনি নৃত্য, দৰ্বেদাসী নৃত্য, বহিু নৃত্য আদি সম্পূৰ্ণ থলুৱা ধ্যান-ধাৰণাৰ ভটৈতি জন্ম। যথাৰ্থতে ভাৰতীয়া ঐতহি্য আৰু থলুৱা আদৰ্শৰ সমন্বয়ত অসমৰ সঙ্গীতৰ বকিাশ সাধতি হছেি।'' ঠকি সইেদৰে আধুনকি সংগীতৰ ক্ষত্রেখনটোে ৰাগ-সঙ্গীত, লোক-সঙ্গীত আৰু পাশ্চাত্য সঙ্গীতৰ মধুৰ সমন্বয় ঘটছিে বুলি লীলা গগয়ৈে মন্তব্য কৰছিে। বাদ্যসমূহৰ ক্ষত্রেটোে ভাৰতৰ অন্যান্য ঠাইত ব্যৱহাৰ নোহোৱা ববিধি বাদ্যওে অসমত পোৱা যায়। এই দশিটোটোৰ কথা আলোচনা কৰোঁতওে লীলা গগয়ৈে বভিন্নি উদাহৰণসহ তওেঁৰ বশি্লষেণাত্মক দৃষ্টি নকি্ষপে কৰছিে।

অসমত প্ৰচলতি ধৰ্মীয় পৰম্পৰাসমূহলৈ চকু দলিওে আমি তাৰ মাজত ঘটা সমন্বয়ৰ প্ৰমাণ পাওঁ। লীলা গগয়ৈে উল্লখে কৰি গছে, পূৰ্বতে শৰি মূলতঃ অনাৰ্য দৰেতা আছলি আৰু তওেঁক বলি-বাহন দি পূজা কৰা হছেলি। বদেৰ সময়তইে তওেঁক আৰ্যীকৰণ কৰি ৰুদ্ৰলৈ পৰৰিিৰ্তন ঘটোৱা হয়। অসমতোে পূৰ্বতে সকলোে ধৰ্মীয় বধিান মূলতঃ থলুৱা আৰ্হবিইে কৰা হছেলি যদওি আহোম স্বৰ্গদওে শৰিসংিহই সংস্কৃত শাস্ত্ৰসন্মত পূজা-পদ্ধতবি প্ৰচলন আৰম্ভ কৰে। সইে সময়তে বভিন্নি লৌককি দৰে-দৰৌকোে পুৰাণোক্ত দৰে-দৰৌলৈ উন্নীত কৰা হয় আৰু শৰৈ, শাক্ত, বষৈ্ণৱ – এই তনিি আৰ্হবি মন্দবি নৰ্মিতি হয়। অৱশ্যে, অসমৰ মন্দবিসমূহত দখো পোৱা প্ৰধান বশৈষি্ট্যটোে হ'ল মন্দবিৰ বগি্ৰহৰ বদৌ সদায়ইে সমতলৰপৰা কছিু তলত অৱস্থতি। এই আলোচনাত লীলা গগয়ৈে অসমৰ বষৈ্ণৱ ধৰ্মৰ পৰম্পৰা সম্পৰ্কওে কছিু কথাৰ অৱতাৰণা কৰছিে। শংকৰপূৰ্বে ইয়াৰ ৰূপ কনেে আছলি আৰু পৰৱৰ্তীসময়ত কনেৰেূপ লাভ কৰে সইে বষিয়ে বস্তিৃতভাৱে, তথ্যসহকাৰে বশি্লষেণ কৰছিে। লীলা গগৈৰ ভাষাৰে– ''শঙ্কৰদৰেৰ হাতত কৃষ্ণভক্তয়িে ভাৰতৰ অন্য ঠাইতকৈ ৰূপ সলায়; কনি্তু মূল ভাৰতীয় ঐতহি্যৰ লগত সূত্ৰ ৰক্ষা কৰি আহছিে। অসমৰ অনাৰ্যমূলীয় সংস্কৃতি আৰু ধৰ্মৰ পৰৰিশে শঙ্কৰদৰেইে কৃষ্ণ ভক্তমিাৰ্গৰ মাধ্যমত আৰ্যকৰণ আৰু ভাৰতীয়কৰণ কৰবিলৈ সক্ষম হয়। জাতভিদে প্ৰথা ৰহতি কৰি এখন সৱল সমাজ গঢ়াৰ বাটোে তৰেঁইে মুকলি কৰে।''

অসমৰ স্থাপত্য-ভাস্কৰ্যৰ ক্ষত্রেতোে সমন্বয় সাধন হছেি। ভৌগোলকি পৰৰিশেে কনেদেৰে একোটা জাতবি জীৱন ধাৰণ পদ্ধতি গঢ় দয়িে সইে বষিয়ে আলোচনা কৰি লীলা গগয়ৈে অসমৰ বভিন্নি ধৰণৰ ঘৰ সজা পদ্ধতি, তাত অংকতি কৰা ভাস্কৰ্য আদবি বষিয়ে বশি্লষেণ আগবঢ়াইছে। এইবোৰ দশিত কনেদেৰে সমন্বয় সাধতি হছেি সয়োওঁ তওেঁ উদাহৰণসহ উল্লখে কৰি গছে। আলোচনাটতি তওেঁ ধাতু ভাস্কৰ্য, চত্রিকলা আদতি হোৱা সমন্বয়ৰ বষিয়ওে পাঠকক অৱগত কৰছিে। আহোম যুগৰ চত্রিকলা, সত্ৰীয়া চত্রিকালৰ ববিধি উদাহৰণ দাঙি ধৰি তাত ঘটা সমন্বয়ৰ বষিয়ে আলোচনা কৰি শষেত মন্তব্য কৰছিে যে, এইবোৰৰ মাজতোে অসমৰ স্বকীয়তা বদি্যমান আৰু ''আহোম যুগৰ চত্রিকলাৰ এতয়িাও বশি্লষেণাত্মক মূল্যায়ন হোৱা নাই।''

অসমৰ জাতীয় উ□সৱ বিহু আৰু সামাজকি উ□সৱ বয়িাৰ মাজত সমন্বয়ৰ লক্ষণ কনেদেৰে ফুটি উঠছিে সইে দশিটো লীলা গগয়ৈে দৃষ্টি নকি্ষপে কৰছি। অসমীয়া বয়িা এখনত যজুৰ্বদেীয় নীতৰি লগত কনেদেৰে থলুৱা লোক-বশি্বাসৰ সমাহৰণ ঘটছিে সয়ো ফঁহয়িাই দখেুৰাইছ। উদাহৰণস্বৰূপে জোৰণ-পনি্ধোৱা, টকেলৈে-দয়িা, গাঁঠয়িন-খুন্দা, সুৱাগুৰি তোলা, খোবা-খুবী আদি অনুষ্ঠান লগতে জোৰণৰ লগত মাছ দয়িা, বইেৰ তলত কণী পোতা, দৰা-কন্যাক কণী খাবলৈ দয়িা, মূৰত চাউল দয়িা আদি ৰীতসিমূ্পৰ্ণ থলুৱা উৰ্ব্বৰা বশি্বাসৰপৰা জন্ম হছৈে বুলি মন্তব্য কৰছি।

অসমৰ বাপতি-সাহোন তনিওিটা বহিুতে কনেদেৰে আৰ্য-অনাৰ্য ববিধি সংস্কৃতৰি সুন্দৰ সমাহৰণ ঘটা দখো যায় সইে বষিয়ওে প্ৰবন্ধটোত বহলাই আলোচনা কৰা হছৈ। লীলা গগৰৈ মতে ''বহিু উ□সৱৰ কৃষত্েৰত সমন্বয়ৰ পৰমিাণ অধকি আৰু ইয়াৰ থলো বসি্তৃত। এই উ□সৱ কৃষজিীৱী মানুহৰ উৰ্ব্বৰা বশি্বাসৰ ভটৈতি জন্ম।'' ইয়াৰ লগতে তওেঁ এই উ□সৱৰ লগত সৰ্বভাৰতীয় কোন কোন উ□সৱৰ মলি আছে সয়োও উল্লখে কৰছি। বহিু সম্পৰ্কে তওেঁ কৈ গছৈ – ''বহিুৰ গীত, নৃত্য, বাদ্য আৰু অন্যান্য লোকাচাৰত অষ্ট্ৰকি, মঙ্গোলীয়, দ্ৰাবড়ি ৰীতৰি সংমশি্ৰণ ঘটছি। শঙ্কৰদৱেৰ সময়ত এই মুকলি যৌনমুখী কৃষি উ□সৱলৈ নামধৰ্মৰ ৰীতি-সংযমৰো আগমন ঘট।.....ভাৰতৰ বভিন্নি সংস্কৃতৰি উপাদান বহিু উ□সৱৰ বুকুত বলিীন হ আছ।''

লীলা গগয়ৈে তওেঁৰ এই প্ৰবন্ধটোত অসমীয়া খাদ্য গ্ৰহণ পদ্ধতি আৰু লোকৰন্ধন পদ্ধতৰি বশিষ্টিতাখনিৰি বষিয়ে বহলাই আলোচনা কৰছি। ভাৰতৰ আন ঠাইৰ আৰ্যহনি্দুসকলে মাছ-মাংস আহাৰ হচিাপে গ্ৰহণ নকৰছিলি; কনি্তু অসমৰ আৰ্যহনি্দুৱে সয়ো গ্ৰহণ কৰ। অসমত বসবাস কৰা লোকসকলে খাদ্য হচিাপে গ্ৰহণ কৰা ববিধি উপকৰণ (খাৰ-খাৰলি, কাহুদি, ববিধি মাছ-মাংস, বাঁহ গাজ আদি), ববিধি ৰন্ধন পদ্ধতৰি বষিয়ে বহলাই আলোচনা কৰি এইবোৰৰ মাজত কনেদেৰে আৰ্য-অনাৰ্য উপাদান মহিলি হছৈে সয়োও পাঠকসকলৰ আগত সুন্দৰভাৱে তুলি ধৰছি।

প্ৰবন্ধটোৰ শষেত লীলা গগয়ৈে অসমৰ মানুহৰ সাজ-পাৰৰ কনেদেৰে বকিাশ সাধন হছৈে সইে বষিয়ে বহলাই আলোচনা কৰছি। অসমৰ কঁচো সোণৰৰণীয়া মুগা কাপোৰ, পাটকাপোৰ, এৰী কাপোৰৰ সমাদৰ আজওি বহু ব্যাপক আৰু গভীৰ। লীলা গগয়ৈে নবিন্ধটোত অসমীয়া সাজ-পাৰৰ ক্ৰমবকিশতি ৰূপটো তুলি ধৰি সময়ে সময়ে ইয়াৰ কনেদেৰে পৰৰ্বিতন সাধন হছৈে সয়ো উল্লখে কৰি তাৰ মাজত কনেদেৰে সমন্বয় সাধন হছৈে সয়ো বশি্লষেণ কৰছি। শষেত এই আলোচনাটোৰ মুখনি মৰি মন্তব্য কৰছি, – ''অসমলৈে যুগ যুগ ধৰি মানুহ আহছি। তওেঁবলিাকে নতুন নতুন সমল আনছি। যোগ-বয়িোগৰ চৰিাচৰতি ৰীতি মানি অনকে উপাদান সংযোজতি হছৈ। অনকে উপাদান এনকৈে জীৰ্ণ গছৈে য, তাক আজি বশি্লষেণ কৰি বচিাৰি উলওিৰা টান। বচৈত্িৰ্যৰ মাজত ঐক্য সাধনইে অসমীয়া সংস্কৃতৰি বশৈষ্ট্িয।''

ইতমিধ্যে লীলা গগৰৈ জীৱন আৰু কৃতৰি বষিয়ে আলোচনা কৰোঁতে আমি উল্লখে কৰি আহছিলিোঁ য, তওেঁৰ ৰচনাশলৈীতআমি নভিাঁজ অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰয়োগ কৰা দখেবিলৈ পাওঁ। চুটি চুটি বাক্যৰে নজিৰ বক্তব্য প্ৰকাশ কৰবিলৈ যত্ন কৰা লীলা গগয়ৈে পৰাপক্ষত ত□সম শব্দ পৰহিাৰ কৰি সহজ-সৰল, গাৱঁলীয়া সমাজত ব্যৱহাৰ কৰা শব্দমালা প্ৰয়োগ কৰি তওেঁৰ সাহত্িযৰাজি সৃষ্টি কৰছি। এই নবিন্ধটোতো আমি এই বশৈষ্ট্িযটো

সাৰ্থকভাৱে ৰক্ষতি হ'ৱা দখেবিলৈ পাওঁ। এনদেৰে বচিাৰ কৰি চালে দখো যায় যে অসমীয়া সংস্কৃতি সম্পৰ্কে লখিা এইটো লীলা গগৈৰ অতি উৎকৃষ্টমানৰ নবিন্ধ।

W অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ১ : অসমীয়া ভাষাৰ মূল ভটৈি কি?

.....
.....

প্ৰশ্ন নং ২ : অসমৰ পুৰণি লখেন-মাধ্যম ঘাইকৈ কি আছলি?

.....
.....

প্ৰশ্ন নং ৩ : অসমীয়া নাৰীৰ তনিি বস্ত্ৰ কি কি?

.....
.....

2 ৭.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- আমাৰ আলোচ্য পাঠ ''সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি অসমীয়া'' লীলা গগৈৰ জীৱনৰ কৃতস্তিম্ভ স্ৱৰূপ *অসমৰ সংস্কৃতি* শীৰ্ষক কতিাপখনৰ এটা অংশ। প্ৰবন্ধটোত তওেঁ অসমীয়া সংস্কৃতিৰ বভিন্নি দশিত কনেদেৰে সমন্বয় সাধন হছৈে; সইে বষিয়ে উদাহৰণসহ আলোচনা আগবঢ়াইছে।
- এই অধ্যায়টোত বভিন্নি জাতি-জনজাতিৰ সংস্কৃতিৰ সমাহৰণ, গ্ৰহণ, একীকৰণ, সংশ্লষেণ আদি বভিন্নি সামাজকি, সাংস্কৃতকি প্ৰক্ৰয়িাৰ আলোচনা কৰিছে। অসমীয়া সংস্কৃতিৰ সমন্বয় আৰু সমাহৰণ ভাষা-সাহত্যি, লপিি, সংগীত, ধৰ্ম, স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য, সামাজকি উৎসৱ (বশিষেভাৱে বহিু), খাদ্য আৰু ৰন্ধন প্ৰণালী, সাজ-পাৰকে আদি কৰি সামাজকি লোকাচাৰ আদতি সাধতি হছৈে। লীলা গগয়ৈে আগবঢ়োৱা আলোচনাখনিকিে আধাৰ হচিাপে লৈ সইে বষিয়ে অধ্যায়টোত আলোচনা কৰা হছৈে।

O ৭.৬ অধিক জানিবলৈ

কোঁৱৰ, অপৰ্ণা (সম্পা) (২০১৬); *আধুনকি অসমীয়া গদ্যশলৈী;* বনলতা।

গগৈ, লীলা; (২০২১); অসমীয়া সংস্কৃতি; বনলতা।

ভূঞা, স্মৃতৰিখো (২০১০); *অসমীয়া গদ্যৰীতি 'জোনাকী'ৰ পৰা 'ৰামধনু'লৈ;* বৃষ্টি প্ৰকাশক।

শৰ্মা, মদন (সম্পা) (২০১৯); *অসমীয়া গদ্য: আধুনিক যুগ (১৯৪৫-২০০০);* সাহিত্য অকাদমী।

শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ (২০০৬); *অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত;* সৌমাৰ প্ৰকাশ।

শৰ্মাদলৈ, হৰিনাথ; (২০১৫); *সাহিত্য-প্ৰৱেশ;* পদ্মপ্ৰিয়া লাইব্ৰেৰী।

শৰ্মা, হেমন্তকুমাৰ (২০১৩); *অসমীয়া সাহিত্যত দৃষ্টিপাত;* বীণা লাইব্ৰেৰী।

K ৭.৭ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ : অসমীয়া ভাষাৰ মূল ভেটি আৰ্য-ভাষা বা সংস্কৃত।

২ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ : সাঁচিপাত।

৩ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ : মেখেলা, বিহা আৰু কাপোৰ – এই তিনিবস্ত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

M ৭.৮ আৰ্হি প্ৰশ্ন

ক) বস্তুধৰ্মী প্ৰশ্ন

প্ৰশ্ন ১: তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখক–

(ক) অসমীয়া ভাষাত বহুবচনবোধক দেশজ প্ৰত্যয় কিছুমান লিখা।

(খ) এই নিবন্ধটোৰ আধাৰত অসমৰ সংগীতত ব্যৱহৃত কিছুমান বাদ্যৰ নাম লিখা।

(গ) অসমীয়া সংস্কৃতিক কিয় সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি বুলি কোৱা হয়?

(ঘ) অসমৰ স্থাপত্যত চাংঘৰৰ প্ৰয়োজন কিয়?

খ) চুটি প্ৰশ্ন (১৫০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ১ : "সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি অসমীয়া" প্ৰবন্ধটোৰ বিষয়বস্তু সম্পৰ্কে এটি টোকা যুগুত কৰক।

প্ৰশ্ন ২ : টোকা লিখক – সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি হিচাপে বিহু উৎসৱ।

প্ৰশ্ন ৩ :অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য আৰু লিপিৰ ক্ষেত্ৰত কেনেদৰে সমন্বয় সাধন হৈছে?

প্ৰশ্ন ৪ : "অসমীয়া সংগীতৰ ক্ষেত্ৰখনতো সমন্বয়ৰ আদৰ্শ স্পষ্ট ৰূপে ফুটি উঠিছে।"– কথাষাৰৰ যুক্তিযুক্ততা প্ৰতিপন্ন কৰক।

গ) ৰচনাধৰ্মী প্ৰশ্ন (৩০০-৫০০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ১ : অসমৰ স্থাপত্য-ভাস্কৰ্যত ঘটা সমন্বয়ৰ বিষয়ে এটি আলচ যুগুত কৰক।

প্ৰশ্ন ২ : অসমীয়া ভাষাৰ গঠন আৰু বিকাশত অনাৰ্যমূলীয় উপাদানৰ অৱদান আলোচনা কৰা।

প্ৰশ্ন ৩ : অসমীয়া সাহিত্যত সংস্কৃত সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ আলোচনা কৰা।

প্ৰশ্ন ৪ : অসমীয়া সংগীতত ভাৰতীয় আৰু থলুৱা উপাদানৰ সমন্বয় আলোচনা কৰা।